

significant volumes share premium reserve and revaluation reserves. Under conditions of devaluation of the hryvnia, they automatically increase the capital of banks. Therefore, banks should optimize the structure of their equity capital and enlarge it at the expense of quality sources.

On the basis of the research of the current state of domestic banking system, it was possible to elaborate a model, which defines the peculiarities of the process of capitalization on the macro- and microeconomic levels and describes the following structural elements: the aim, impact factors and the solutions to the problem of capitalization of Ukrainian banking system.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2018

УДК 336.132.1

Жибер Тетяна Василівна *

ЦІЛЬОВЕ ПУБЛІЧНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Правильне і ретельне розмежування методів публічного бюджетування, які запроваджуються в Україні через реформи у бюджетній сфері, з урахуванням нормативної теорії науки, може забезпечити вибір політики бюджетування з більшою вірогідністю бажаного результату. Метою статті є систематизація методів публічного (макрофінансового) бюджетування у бюджетному процесі України для визначення повноти їхнього використання у порівнянні зі світовим досвідом. Отримані результати стосуються потенціалу інструментів та методів публічного бюджетування під час реалізації задекларованого законодавством України програмно-цільового методу управління бюджетними коштами. За результатами дослідження сформульовано концепцію використання цільового методу бюджетування на рівні державного бюджету.

Ключові слова: публічне бюджетування, методи бюджетування, цільовий метод бюджетування, бюджетний процес.

Вступ. У сучасній вітчизняній економічній науці «бюджетування» як термін, запозичений з англійського «budgeting», використовується за різним призначенням: як стосовно підвищення ефективності використання публічних коштів (у тому числі бюджетів), так і для характеристики способу організації фінансової діяльності суб'єкта господарювання мікрорівня з метою збалансування фінансових планів. У цій публікації «публічне бюджетування» прирівнюється до англійського «public budgeting» і означає історично сформовану сукупність методів, інструментів, способів та технологій, які їх поєднують, з управління публічними коштами. Поєднання методів та інструментів публічного (макрофінан-

* Жибер Тетяна Василівна — канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» tzhiber@gmail.com

сового) бюджетування потребує подальшого вивчення, оскільки результати застосування різних методів бюджетування не повністю відповідають очікуванням [1].

У статті зосереджено увагу лише на чотирьох методах публічного бюджетування: «performance budgeting» (англ.) [2], “performance-based budgeting”(англ.), “program budgeting”(англ.) та “target-based budgeting”[3] (англ.). Всі вони передбачають такі інструменти бюджетування як програми і показники виконання (результативні показники в українському законодавстві), але застосування кожного з них має особливості. Вважаємо, що у сучасному бюджетному процесі України вони переплелися внаслідок реформ.

Більшість вітчизняних публікацій за темою бюджетування на макрорівні датовані другою половиною минулого десятиліття і зосереджені на прикладних моментах бюджетних реформ в Україні, обмежених запровадженням програмно-цільового методу. На противагу закордонні, зокрема публікації американських вчених минулого століття, містять первинні визначення та пошук найбільш ефективних методів публічного бюджетування у його становленні. Теорію американського досвіду розвитку публічного бюджетування як частини державного управління, спрямованого на фінансові ресурси, виклав колектив авторів під редакцією А. Хана [4]. М. Робінсон [5] досліджував роль бюджетування на макрорівні, визначав його завдання з урахуванням передумов та наслідків фінансових криз, які послідовно охопили планету. Автор наполягає на збільшенні ролі публічного бюджетування як потужного інструменту досягнення максимальної ефективності у сфері фінансових відносин. Сандра ВанТіль і Франц Лю у своїй роботі [1] приходять до висновку, що за результатами вимірювання і оцінки упродовж певного часу діяльності установ публічного сектору, зокрема тих, що надають знеособлені державні послуги з управління, виявлена парадоксальність у розумінні і, відповідно, оцінці ефективності роботи державних установ.

Девід Новік у праці 1966 року[6] досліджує сутність і передумови появи програмного методу публічного бюджетування. Фредерік Мошер [7] описує цей метод з урахуванням його використання у армії США. Роберт Герц[3] та Ірен Рубін [8] у своїх дослідженнях показують особливості цільового (такого, що «орієнтоване на цілі») бюджетування: наслідки, умови, деталі його використання. Автори Д. Мойніхан та І. Безлі [2] у публікації 2016 року за підтримки Світового Банку систематизують досвід використання, напрямки розвитку і вдосконалення результативного та результативно-залежного методів макрофінансового бюджетування у обраних країнах.

Вітчизняну теорію макрофінансового бюджетування та бюджетного менеджменту одними з перших [9] описували у своїх працях українські вчені В. Андрущенко, В. Опарін, В. Федосов, Л. Сафонова. Авторство терміну «макрофінансове бюджетування» належить професору В. Федосову.

У перекладі на українську метод «performance budgeting» (англ.) можна назвати методом «результативного бюджетування». Ідея методу з'явилась, згідно з багатьма публікаціями, у 1949 році на засіданні Комісії Гувера [10], а нове життя отримала після прийняття *Government Performance and Results*

Act 1993 року в США. Результативне бюджетування відрізняється від методу «performance-based budgeting» (англ.) або «бюджетировання, ориєнтованого на результат» (рос.) — результативно-залежного бюджетування. Якщо перший метод використовує результативні показники як звітні з наступним прийняттям рішення, другий метод, що розвивався поруч у складі результативного менеджменту, в першу чергу має на меті автоматичне відмежування суто політичних чинників впливу у бюджетному процесі, приборкує і обмежує їх на користь раціональних шляхом вбудованих результативних показників у планування.

Метод «програмного бюджетування» (program budgeting — англ.) передбачає групування публічних ресурсів за допомогою інструменту «програма». Застосований починаючи з середини 50-х років ХХ століття у армії США [7], цей метод найчастіше розглядають у вітчизняних публікаціях.

Метод цільового бюджетування (target-based budgeting — англ.) виокремили у 80-х роках ХХ століття. Його основне призначення — зв'язати наявні фінансові ресурси із досягненням визначених (а тому пріоритетних) цілей. При цьому, як помітно із англійської назви, цілі мають дуже чіткий вимір і невелику кількість однозначних показників досягнення. Головна мета методу — запобігти розпорощенню обмежених публічних коштів. Він відрізняється від результативного та результативно-залежного методів бюджетування саме зосередженням на вимірній меті, адже результати цілком собі можуть вимірюватися без змістовної мети. Так, результативний метод бюджетування може застосовувати показник «кількість прийнятих заяв від населення», тоді як цільовий метод спочатку поставить під сумнів потребу у цих заявах.

Постановка задачі. Метою цієї статті є виокремлення серед чотирьох вищезазначених методів цільового бюджетування та формулювання концепції його використання в Україні. «Програмно-цільовий метод управління бюджетними коштами» (далі — ПЦМ) в українському бюджетному процесі — це правовий, затверджений юридично конструкт, що окреслює заходи бюджетної реформи, яка розпочалася з 2002 року. Згідно із ст. 20 Бюджетного кодексу України, де конкретизовано складові і організацію ПЦМ, поняття «цілі» стосується бюджетних установ, а у бюджетних програмах заміщується результативними показниками виконання програм та їхньою оцінкою.

Використовуючи методи наукової абстракції, логічного підходу, системного аналізу та порівняння, окреслимо перспективи використання вищезазначених методів публічного бюджетування в Україні з урахуванням світового досвіду.

Результати. У табл. 1 систематизовані ознаки окремих методів публічного бюджетування у бюджетному процесі України на рівні державного бюджету згідно із нормативно-правовими документами.

Таблиця 1

ОЗНАКИ МЕТОДІВ ПУБЛІЧНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Метод бюджетування	Ознаки методу у бюджетному процесі	Застосування показників
Результативне бюджетування	Оцінка діяльності установи в цілому та державних службовців зокрема (наприклад, Методичні рекомендації ¹ НАДС). При цьому не так важливо, виконує установа бюджетну програму чи ні, оцінка її діяльності може не співпадати із змістом бюджетних програм. Бюджетний кодекс не вказує прямо на потребу у оцінці результатів діяльності бюджетних установ, у пп.1 і 4 ст. 26 згадані оцінка управління бюджетними коштами та оцінка фінансово-господарської діяльності відповідно.	Встановлюються ключові показники ефективності, які для працівників запропоновано, наприклад, поділити на такі що: - вимірюють кінцевий ефект діяльності державного органу (якщо він буде затверджений у вигляді цілі, говоримо про цільове бюджетування); - вимірюють безпосередній (проміжний — авт.) результат від виконання управлінських рішень; - є індикаторами процесів забезпечення виконання таких рішень [11].
Результативно-залежне бюджетування	Зупинення бюджетних програм у випадку їхньої неефективності передбачене п.6 ст.20 БКУ*. Не передбачене припинення діяльності бюджетних установ у цілому чи їхніх підрозділів у випадку не досягнення ними результатів використання коштів. * хоча реакції на результати прописані, вбудовані критерії, за якими має бути реакція, не затверджені публічно.	Передбачене припинення бюджетних програм за результатами оцінки ² показників, але не опубліковані чіткі критерії критичного невиконання показників для такого рішення. Не передбачений чіткий зв'язок між показниками досягнення цілей бюджетною установою та її фінансуванням*. * Але прикладом може стати вплив результатів атестації наукової діяльності вишів (за рішенням МОН у 2018 році) на частку фінансування науки у них за бюджетні кошти.
Програмне бюджетування	Програмне бюджетування використовується на рівні державного бюджету. Але в Україні використовують ряд інших програмних документів, які стосуються бюджетної системи — це цільові програми різних рівнів.	Показники вимірюють результати виконання бюджетних програм у кількісному і якісному вимірах (наказ Міністерства фінансів України № 1536 від 10.12.2010 р. «Про результативні показники бюджетних програм»).
Цільове бюджетування	Використання цілей передбачено назвою ПЦМ. Узгодження пріоритетності цілей вимагає ситуація в Україні. У ряді європейських країн за цілі бюджетування відповідають виконавці (головні розпорядники коштів в Україні). Цільове бюджетування також мало успіх серед місцевого самоврядування як інструмент досягнення цілей за допомогою бюджетів міст США [8].	Вказані у бюджетній резолюції, наприклад у «Основних напрямках бюджетної політики на 2018-2020 рр.», показники дефіциту, боргу чи граничних видатків по головних розпорядниках — це індикатори фінансової безпеки. Цілі центральних органів влади та інших виконавців не мають публічних затверджених чітких критеріїв виміру, і не згруповані за рівнем пріоритетності.

Джерело: складено автором.

¹ Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 27.11.2017 р. № 237 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо визначення ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б» і «В».

² Наказ Міністерства фінансів України від 17 травня 2011 року N 608 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм»

Чому в Україні основним є саме програмний метод бюджетування, а не цільовий — назви бюджетних програм, які мають відобразити мету витрачання ними публічних коштів як підставу для існування виконавців замість цього описують їхню діяльність. Виміряти сенс чи пріоритетність видатків бюджетної програми за допомогою однозначних критеріїв практично неможливо. Приклади запитань, які виникають до бюджетних програм Державного бюджету України:

1. Виконавець: *Апарат Державного управління справами*. Бюджетні програми «Оздоровлення і відпочинок дітей в дитячих закладах оздоровлення» (2014 рік), укрупнена у складі «Фінансова підтримка санаторно-курортних закладів та закладів оздоровлення» (2018 рік). Як мета бюджетної програми співвідноситься із призначенням установи?

2. Виконавець: *Державна міграційна служба України*. Бюджетні програми «Керівництво та управління у сфері міграції, громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб» (2014, 2018 рр). «Забезпечення виконання завдань та функцій у сфері громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб» (2014, 2018 рр.). Описують функції органу — як визначити пріоритетні напрями і доцільність видатків?

3. Виконавець: *Міністерство енергетики та вугільної промисловості України*. Бюджетна програма: «Прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів та фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури у сфері паливно-енергетичного комплексу й вугільної промисловості» (2018 рік) «Відшкодування витрат, пов'язаних з похованням депутата Верховної Ради УРСР десятого та одинадцятого скликання, колишнього члена Ради Міністрів УРСР Лісничого Г.О.» (2014 рік). Чому у видатках міністерства така мета? Як визначити необхідну суму витрат, як оцінити кореляцію цих бюджетних програм із профільними функціями міністерства?

Ці та інші запитання виникають через те, що метою бюджетної програми в Україні стало обґрунтування самих видатків, а не їхньої доцільності. Це — програмне бюджетування, де програма виступає підставою-аргументом. Починаючи з 2015 року кількість бюджетних програм державного бюджету скоротили, укрупнивши їх, чим формально прибрали частину незручних питань. Але зовнішню оцінку стало здійснювати ще важче, а у внутрішньому аудиті розпорядник коштів не зацікавлений. Висока залежність від запозичень і рівень державного боргу України вимагають негайного позбавлення від непотрібних для розвитку публічних видатків. Цільове бюджетування найбільш доцільне в умовах політичної нестабільності і розпорошення фінансових ресурсів.

І. Рубін у 2001 році підкреслила: «найбільш спрощена модель цільового бюджетування — це встановлення лімітів для бюджетних запитів розпорядників коштів... де фінансується лише частина, яка співвідноситься з ціллю, все інше отримує відмову (або паузу) у фінансуванні за кошти бюджету» [8]. З огляду на це та публікацію Р. Герца [3], далі сформулюємо умови для застосування цільового методу бюджетування.

Всі органи центральної влади та, при необхідності, інші надавачі публічних послуг (навіть непублічної форми власності, але які користуються перевагою надання обов'язкових публічних послуг чи природною монополією) повинні мати обґрунтовані, законодавчо затверджені місії та пов'язані з ними вимірні цілі, публічні та нормативно затверджені проміжні та кінцеві індикатори (бенч-марки) досягнення цих цілей, тісно пов'язані з цілями результативні показники бюджетних програм у разі їх виконання. Впорядкувати це питання варто у законах окремо для кожного органу центральної влади. Наприклад, функції Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби України не затверджені і не розмежовані окремим законом ще з часу набуття Україною незалежності. Створення прозорої системи таких цілей дасть змогу їх аналізувати, ранжувати за пріоритетністю, визначати прозору і однозначну державну політику здійснення публічних видатків.

Оскільки установа розпоряджатиметься обмеженою сумою («стеля видатків» за риторикою сучасного Міністерства фінансів України), застосування цільового методу бюджетування потребуватиме чіткого розуміння місії та вимірності аспектів її досягнення від керівника бюджетної установи-головного розпорядника. І керівник, і установа повинні розвиватися у бік оптимізації діяльності у межах певної суми коштів без шкоди для результатів.

Для бюджетних запитів при цільовому методі бюджетування використовується або окремий стратегічний план діяльності установи, або список завдань (цілей) розпорядника, який обґрунтовує запит. Розпорядник вільно розпоряджається коштами у межах відведеної суми, але відповідає за виконання показників досягнення цілі. Установа також повинна доводити необхідність свого існування за публічні кошти через показники-індикатори. План використання установою бюджетних коштів в Україні згідно із законодавством не містить критеріїв досягнення нею місії (цілей). Відповідно, бюджетний план теж обов'язково має бути середньостроковим, а ще поділятися на звичні поточні видатки та видатки нові, які не входили у базис бюджетування попередніх років.

Значна перевага правильно організованого цільового методу бюджетування порівняно з програмним чи результативним методами полягає у тому, що розпоряднику коштів не вигідні перевитрати і зловживання публічними коштами у перспективі: керівник установи у такому випадку несе відповідальність, установа припиняє роботу, співробітників звільняють, по факту недосягнення поставлених установі цілей виконують розслідування. У випадку ефективно налагодженої роботи установи при досягненні результатів діяльності унаслідок, наприклад, підвищення продуктивності праці, кошти можуть вивільнитися і розпорядник має право спрямувати їх на матеріальне стимулювання працівників, на поліпшення умов роботи в установі, на підвищення кваліфікації, нове обладнання тощо. Також для досягнення цілі можуть бути використані власні надходження бюджетних установ, важливою умовою подальшого вивільнення чи отримання додаткових коштів є право виконавця формувати резервні фонди коштів на випадок скорочення доходів бюджету. Виконавець захищений у випадку досягнення ним запланованих результатів у межах цілі — дискусії щодо меж видатків на устанovu можливі лише на етапі встановлення цілей. Тоді КРІ

держслужбовців, які почали просувати в Україні нещодавно, будуть орієнтованими на місію установи.

У цьому випадку більшість державних та регіональних цільових програм будуть непотрібними, адже нові завдання слід відображати у планах та бюджетних запитах установ. Якщо цілі не можна досягнути зусиллями однієї бюджетної установи чи групи однотипних установ — свою роль і відповідно частку обґрунтованого фінансування у досягненні цієї цілі враховуватиме у своєму плані діяльності кожен виконавець.

Висновки. Цільовий метод бюджетування більш ефективний, ніж результативне чи програмне бюджетування у бюджетному процесі України. Нові реформи, зокрема декларовані Міністерством фінансів України середньострокове планування та «стелі» видатків, означають використання цільового методу публічного бюджетування, але про ключовий елемент цього методу — законодавчо затверджені місії і вимірні цілі їхніх виконавців, за які належить відповідати, мова не йде. Знову посилюється роль результативного бюджетування через розробку і насадження КРІ. Без необхідної системи цілей виконавців запроваджені ліміти видатків у середньостроковому плануванні і бенчмарки у вигляді результативних показників та КРІ не створять стимулу до оптимізації, а значить розвитку, способів досягнення цих цілей і покращення якості публічних послуг. Ці способи досягнення цілей найефективніше запроваджуються самими виконавцями, якщо вони вмотивовані. Цільовий метод може усунути основну проблему бюджетного процесу в Україні — низьку вмотивованість розпорядників та одержувачів коштів у результатах своєї діяльності. Додатковою перевагою використання цільового методу макрофінансового бюджетування могла б стати санація органів державної служби через оцінку корисності кожного підрозділу центральних органів влади для досягнення цілі та уникнення дублювання їхніх функцій.

З огляду на те, що методи публічного бюджетування винаходять і застосовують у багатьох країнах світу одночасно, але завдання уніфікувати та скоординувати наукову термінологію лишається вторинним, в англійському, українському та російськомовному науковому середовищі виникли і використовуються різні терміни в публікаціях на ці теми. У подальших наукових розвідках пропонується додатково систематизувати і уточнити теоретичні основи обраних методів макрофінансового бюджетування, аспекти їхнього застосування з огляду на досвід різних країн та ознаки використання у сучасному українському бюджетному процесі.

Література

1. Van Thiel S. The performance paradox in the public sector [Text] / S. Van Thiel, F. L. Leeuw — Public Performance & Management Review. — 2002 — 25.3 — P. 267-281
2. Moynihan D. Toward Next-Generation Performance Budgeting: Lessons from the Experiences of Seven Reforming Countries. [Text] / D. Moynihan, I. Beazley — World Bank Publications. — 2016 — 168 p.; [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу:

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25297/9781464809545.pdf?sequence=2>.

3. Goertz R. K. Target-based budgeting and adaptations to fiscal uncertainty [Text] / R. K. Goertz — *Public Productivity & Management Review*. — 1993 — 425-429 p.
4. Khan A. Budget theory in the public sector. Quorum books A. Khan, W. Bartley (ed.) — Greenwood Publishing Group, 2002. — 297 p.
5. Robinson M. Budget reform before and after the global financial crisis. M. Robinson — *OECD Journal on Budgeting*. — 2016 — 16.1 — P. 29
6. Novick D. The origin and history of program budgeting. D. Novick — *California Management Review*. — 1968. — 11.1 — P. 7-12.
7. Mosher F. C. Program budgeting: theory and practice with particular reference to the U. S. Department of the Army [Text] / Frederick C. Mosher — Chicago, Public Administration Service. — 1954 — xiii — 258 p.
8. Rubin I. S. Budgeting for our times: Target base budgeting [Text] / I. S. Rubin — *Public Budgeting & Finance*. — 1991 — 11.3 — P. 5-14.
9. Бюджетний менеджмент: Підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; За заг. ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2004. — 864 с.
10. Frederickson H. G. Public management reform and innovation: research, theory, and application. [Text] / H. G. Frederickson; J. M. Johnston (Ed.) — University of Alabama Press. — 1999.
11. Беляєв А. Нюанси визначення завдань і КРІ службової діяльності держслужбовців за професійною ознакою окремих груп працівників [Електронний ресурс] / Андрій Беляєв // *Журнал Держслужбовець*. — 2018. — №1 — Режим доступу до ресурсу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2018/january/issue-1/>

References

1. Van Thiel, Sandra; Leeuw, Frans L. *The performance paradox in the public sector*. *Public Performance & Management Review*, 2002
2. Moynihan, Donald; Beazley, Ivor. *Toward Next-Generation Performance Budgeting: Lessons from the Experiences of Seven Reforming Countries*. World Bank Publications, 2016.
3. Goertz, Robert K. Target-based budgeting and adaptations to fiscal uncertainty. *Public Productivity & Management Review*, 1993.
4. Khan, Aman; Hildreth, W. Bartley (ed.). *Budget theory in the public sector*. Greenwood Publishing Group, 2002.
5. Robinson, Marc. *Budget reform before and after the global financial crisis*. *OECD Journal on Budgeting*, 2016.
6. Novick, David. *The origin and history of program budgeting*. *California Management Review*, 1968.
7. Mosher, Frederick C. *Program Budgeting: Theory and Practice with Particular Reference to the US Department of the Army*. AIMD-97-46 Performance Budgeting, 1954.
8. Rubin, Irene S. *Budgeting for our times: Target base budgeting*. *Public Budgeting & Finance*, 1991.
9. Fedosov, Viktor ta in. *Biudzhetniyi menedzhment*, K.: KNEU, 2004.

10. Frederickson, H. George; Johnston, Jocelyn M. (ed.). *Public management reform and innovation: research, theory, and application*. University of Alabama Press, 1999.

11. Bieliaiev, Andrii. *Niuanasy vyznachennia zavdan i KPI sluzhbovoi diialnosti derzhsluzhbovtsiv za profesiinoiu oznakoju okremykh hrup pratsivnykiv*, Zhurnal Derzhsluzhbovets, January 1, 2018.

ЦЕЛЕВОЕ ПУБЛИЧНОЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЕ В УКРАИНЕ

Т.В. Жибер, канд. экон. наук, доц. кафедры финансов

ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

Аннотация. Правильное и тщательное разграничение методов публичного бюджетирования, которые вводятся в Украине из-за реформ в бюджетной сфере, с учетом нормативной теории науки, может обеспечить выбор политики бюджетирования с большей вероятностью желаемого результата. Целью статьи является систематизация методов публичного (макрофинансового) бюджетирования в бюджетном процессе Украины для определения полноты их использования по сравнению с мировым опытом. Полученные результаты касаются потенциала инструментов и методов публичного бюджетирования при реализации задекларированного законодательством Украины программно-целевого метода управления бюджетными средствами. По результатам исследования сформулирована концепция использования целевого метода бюджетирования на уровне государственного бюджета.

Ключевые слова: публичное бюджетирования, методы бюджетирования, целевой метод бюджетирования, бюджетный процесс.

TARGET-BASED PUBLIC BUDGETING IN UKRAINE

Teniana V. Zhyber, PhD,
SHEI “Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman”

Abstract. The sharp increase in demand for measurement and evaluation of the results of budget expenditures occurred in Ukraine almost half a century later than in the United States. The expansion in demand for productivity, which was due to limited resources of public funds, compared to political needs, led to search and reform the ways of budgeting. Their combinations could be predicted on the world experience basis. Ministry of Finance of Ukraine recently declared another reform with the medium-term planning and fiscal limits implementation within the program-target method. However, did not show any efforts about the key element of target-based budgeting supplying — legislative responsibility for the unreached settled targets. The performance method of budgeting is further enhanced by the KPI multiplied and implantation. Without the system of targets essential the

medium-term planning and benchmarks implementation will not create an incentive for optimization, and hence development of the efficiency tools and improve the quality of public services. The best methods of performance are most effectively carry out by the performers themselves, if they are motivated. The target-based method of the budgeting can eliminate the main problem of the budgetary process in Ukraine — low motivation of managers and recipients of funds in their activities results. So the target-based method of public budgeting had been involved in Ukraine budget process, but still not complete properly yet. Correct and thorough budgeting methods separation, based on their features, can ensure for the desired result of using them considering the normative economics. This paper offers the concept of the target-based public budgeting to determine the essential budgeting tools in comparison with the world experience, and to ensure a more close connection of their using with the expected and desired results. The obtained results describe the possibilities of target-based budgeting will have been performed under the program-target method in Ukraine. The proposals on the prospects for using the target-based public budgeting method at the state budget level are formulated. The target-based budgeting obtain a possibility of the responsible spending units' involvement into efficiency performance, which will grow with the further refine.

Keywords: public budgeting, budgeting methods, target-based budgeting, budgetary process.

Стаття надійшла до редакції 31.03.2018

УДК 336.76

Стукан Ірина Юрїївна*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Анотація. У статті досліджено основні теоретичні та методичні положення щодо оцінки ліквідності банківської системи України. Визначено структурні елементи ліквідності, проведено аналіз її сучасного стану та, на основі отриманих результатів, розроблено коефіцієнти для ефективної оцінки ліквідності банківської системи. Крім того, розраховано оптимальний та надлишковий рівень ліквідності на основі розрахунку системного рівня залишків коштів банків на коррахунках у НБУ.

Ключові слова: банк, банківська система, ліквідність, ризик ліквідності, вільні резерви, коефіцієнтний аналіз.

* Стукан Ірина Юрїївна — аспірант кафедри менеджменту банківської діяльності, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» *iryn_asp@ukr.net*